

Nodibināti jauni muzeji Rīgas skolu muzejs

2002. gada 9. janvārī Bērnu un jauniešu brīvā laika centrā Rīgas skolēnu pilī K. Barona ielā 99 atzīmēja Rīgas skolu muzeja dzimšanas dienu.

1919. gada vasarā, kad pēc lielinieku padzīšanas Rīgā atgriezās Latvijas valdība, izglītības darbinieki ar bažām gatavojās neatkarīgās valsts pirmā mācību gada sākumam Latvijas skolās. Valsts bija nabaga, tāda pati bija arī Izglītības ministrija. Tomēr skolu departamenta darbinieki Krišs Melnalksnis, Frīdrihs Adamovičs un Longins Ausējs kopā ar ģimnāzijas direktoru Artūru Lesnieku un tehnikuma direktoru Ādolfu Vickofu nolēma Rīgā atvērt skolu muzeju, kas sākumā būtu mācību un uzskates līdzekļu nomātava. Un tā, 1919. gada rudenī Valsts tehnikumā K. Valdemāra ielā 1c Jāņa Siliņa vadībā jaunā iestāde sāka darbību.

Lai gūtu kaut nelielu pieredzi skolu muzeju darbības specifikā, jaunais vadītājs apmeklēja līdzīga rakstura iestādes vairākās Rietumeiropas valstīs un pēc tam noteica arī Rīgas skolu muzeja darbības mērķus un uzdevumus, proti – katrā valstī skolu muzeja darbības virzienu nosaka nācijas etnopedagoģiskā doma un uzdevumi, ko tai laikā izvirza pati dzīve.

Latvijas valsts neatkarības 20 gados J. Siliņa vadībā Rīgas skolu muzejs izauga par daudzvirzienu pedagoģijas, zinātnes un kultūras iestādi. XX gadsimta 20. gados Rīgas skolu muzejs bija vienīgā tāda profila iestāde Baltijas valstīs. Divu nelielu telpu vietā savas darbības sākumā neatkarīgās Latvijas valsts pēdējos gados muzejs bija izvietots lielajā ēkā K. Barona ielā 4 (tagadējais Latvijas Dabas muzejs).

Tikai pateicoties J. Siliņa pašai izveidotajai darbībai, muzeja pamatkrājums tika saglabāts kara gados. Šajā smagajā laikā, kad valsts tikpat kā nedeja muzejam finansējumu, J. Siliņam palīgā nāca Jānis Grete, kura veidoto un loloto Jelgavas 2. ģimnāzijas muzeju šajās kara dienās drupās bija pārvērtusi krievu lidotāja mestā bumba.

Fronte tuvojās, un pirms došanās trimdā Jānis Siliņš nodeva muzeja sargam zīmīti, kurā bija rakstīts: «Nododu Jums, Jurim Ziemelim, Skolu muzeja telpas un tanī novietoto inventāru, skaitā 46928 priekšmetus, un lūdzu šīs vērtības saglabāt un sargāt kā Latvijas valsts mantu pēc labākās sirdsapziņas līdz turpmākajam. Skolu muzeja pārzinis Jānis Siliņš.»

Turpmāk Rīgas skolu muzeju pārzināja Jānis Grete. Kopā ar savu dēlu, LU Ķīmijas fakultātes studentu Jāni Gresti jaunāko, viņš centās paglābt muzeja dārgumus no iznīcības. Tomēr drīz vien tika apcietināts un čekas pagrabos pazuda Grestes dēls. Jānis Grete vēl centās kaut ko saglābt, taču no pienākumu pildīšanas tika atstādināts.

1951. g. 24. janvārī, 9 dienas pēc J. Grestes nāves Latvijas PSR Ministru padome pieņēma lēmumu apvienot Rīgas skolu muzeju ar Latvijas Dabas muzeju, paturot pēdējā nosaukumu. Tūkstošiem vērtīgu eksponātu tika izmesti mēslainē.

Jānis Siliņš miris trimdā 1960. gada 27. janvārī, cerībā, ka viņa mūža darbs kādreiz tiks novērtēts.

Vecu un jaunu skolotāju, izglītības darbinieku un Rīgas skolu valdes neatlaidīgā prasība beidzot radusi dzirdīgas ausis Rīgas domē. 2001. gada 24. maijā Rīgas domes Izglītības, jaunatnes lietu un sporta komiteja pieņēmusi lēmumu uzdot skolu valdei rast iespēju izveidot un atvērt Rīgas skolu muzeju. Kamēr telpas remontē, muzeju speciālistes Anita Gailiņa un Inese Bule izstrādā saturisko, bet mākslinieks Jānis Krievs – māksliniecisko koncepciju.